L. 283/S.

Alegat XIX.

Sprawozdanie

Komisyi wysadzonej do rozpoznania reformy w składzie Sejmu i w Sejmowej ordynacyi wyborczej, dotyczące przedłożenia rządowego względem zmiany §§. 11. i 13. Sejmowej ordynacyi wyborczej.

Wysoki Sejmie!

Wniosek rządowy o zmianie §§. 11. i 13. Sejmowej ordynacyi wyborczej ma jedynie na celu nawiązać postanowienia tych paragrafów, opartych na ustawie gminnej z d. 17. Marca 1849 r., która u nas nawet nie weszła nigdy w wykonanie do nowej ustawy gminnej krajowej z 12. Sierpnia 1866 r.

Komisya rozpoznawszy rzeczone przedłożenie rządowe, wnosi do proponowanego przez rząd §. 11. o wyborach posłów miejskich jeden dodatek, odnoszący się do miast, które mają własne statuta. W tych bowiem miastach nie obowiązuje ogólna ustawa gminna z 12. Sierpnia 1866 r.

W tém położeniu są obecnie u nas tylko miasta stołeczne Lwów i Kraków. W ostatnim mieście zachodzi jeszcze ta odrębność, że w wydanym dlań Statucie dzielą się wyborcy przy wyborach do rady miejskiej na trzy koła wyborcze, jednakowoż nie podług wysokości opłacanych podatków, lecz podług zasad innych.

Mogłaby zatem pojawić się wątpliwość, ażali wyborcy, należący tamże do trzeciego koła wyborczego przy wyborach do rady miejskiej — nie są może wyłączeni przepisem niniejszego §. 11. od prawa głosowania przy wyborach posłów sejmowych.

Wszelką zatem wątpliwość usuwa w tej mierze pomieniony dodatek objaśniający, iż nie uwłacza to w niczem obywatelom miejskim, należącym do trzeciego koła wyborczego przy wyborach radnych miasta, skoro przy wyborze posłów na Sejm krajowy sporządza się spisy wyborców i koła wyborcze inaczej, jak przy wyborach do rady miejskiej.

Do drugiego paragrafu proponowanego przez rząd, a mianowicie do §. 13. wnosi znów Komisya dodatek przyznający prawo wybierania wyborców mieszkańcom obszarów dworskich, którzy częstokroć znaczne bardzo opłacają podatki, a przecież nie należą do wyborów, na równi z innemi mieszkańcami, gminy kadastralnej.

Wniosek dość podobnej ale nie tej samej treści uchwalony był na przeszłej sesyi Sejmowej. Wtedy bowiem osnowa jego była następującą: „Pełnoletni obywatele państwa austryackiego, na obszarach „dworskich, niewcielonych do gminy, zamieszkali i nie należący już do wyborców z klasy większych posia- „dłości lub do wyborców po miastach — są prawyborcami w tej gminie, z którą dotyczący obszar dworski „stanowi jednę gminę kadastralną, jeżeli płacą taki podatek, jaki upoważnia do wyboru w gminie, „i jeżeli przeciw nim nie zachodzą powody, które od prawa wybierania w gminie wyjmują lub wykluczają."

Atoli uchwała ta względem uprawnienia do wyborów poselskich obywateli zamieszkujących obszary dworskie, nie pozyskała najwyższej sankcyi, a to jedynie z tego powodu, że przyznawała mieszkańcom obszarów dworskich prawo wybierania wyborców nieco szerze, aniżeli służy mieszkańcom gmin wiejskich podług sejmowej ordynacyi wyborczej.

Dla tego też stoi wyraźnie w odprawie odmawiającej sankcyę: iż Najjaśniejszy Pan nie dał sankcyi z powodu, ponieważ nie każden z uprawnionych do udziału w wyborach do reprezentacyi gminnej posiada już tem samem prawo wybierania do Sejmu. (Obacz sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego po zamknięciu III. sesyi sejmowej; na str. 2.)

Wymienione usterki dawniejszej uchwały sejmowej usunięte są w układzie dodatkowego wniosku komisyi, albowiem zamieszczone w nim jest zastrzeżenie, że ci tylko mieszkańcy obszaru dworskiego są prawyborcami, którzy opłacają przynajmniej taki podatek bezpośredni, jaki w tej gminie płacą najniżej opodatkowani prawyborcy, powołani do wyboru właściwych wyborców przy obieraniu posłów na sejm krajowy.

Prócz tego zastrzega dodatek wniesiony przez Komisyę, żeby tacy mieszkańcy obszarów dworskich nie byli wyłączeni od prawa wybierania na mocy §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej.

Po tak wszechstronnem zrównaniu obywateli, zamieszkałych na obszarach dworskich z prawyborcami wiejskiemi, — uprawnienie ich do udziału w wyborach do Sejmu, nie powinno żadnych nadał przedstawiać trudności, a to tem mniej, ponieważ oni podług analogii § 6. krajowej ustawy gminnej, tudzież §. 1. naszej ordynacyi wyborczej dla gmin mieliby (często przynajmniej) prawo wybierania bez względu na opłatę podatków, gdyby przypadkiem nie mieszkali na obszarze dworskim.

W kraju naszym mała dotąd jest ilość tak zwanej intelegencyi. Pochodzi to po wielkiej części ztąd, że oświata nie jest u nas jak przynależy cenioną i odszczególnioną. Wymownym tego dowodem jest okoliczność należąca, że nawet ustawy nasze przyczyniają się do krępowania oświaty przez lekceważenie ludzi wykształconych, którzy pracą długich lat wysoko stoją nad gminem. Takie wrażenie każdy odniesie po wyczytaniu z przepisów u nas dotąd obowiązujących tego, że wyłączeni są od udziału w wyborach poselskich n. p. wszyscy na obszarach dworskich zamieszkali dzierżawcy rozległych często posiadłości ziemskich, fabrykanci, prywatni urzędnicy, nauczyciele domowi, wszelkiego rodzaju rzemieślnicy, jednem słowem tak ważny i liczny zastęp obywatelstwa krajowego, który pod względem współudziału w wyborach poselskich zaiste ze wszech miar godzien jest słusznego uwzględnienia, gdyż wykształceniem, majątkiem, użytecznością dla społeczeństwa, i ponoszonemi dla skarbu publicznego ciężarami nie stoi niżej, a częstokroć wyżej, niż wielu innych mieszkańców kraju, mających prawo wybierania.

Ta co do mieszkańcow obszarów dworskich zachodząca niesprawiedliwość wiele już w kraju wywołała niezadowolenia i cierpkich wyrzutów, i dla tego to upośledzenia wcale niezasłużone całej warstwy społeczeństwa naszego powinno być koniecznie usuniętem.

Nakoniec powzięła Komisya przy rozpoznaniu przedłożenia rządowego przeświadczenie, że z zamierzonej zgodności Sejmowej ordynacyi wyborczej z obowiązującą u nas obecnie ustawą gminną wyniknie dość znaczne uproszczenie czynności urzędowych tak przy wyborach poselskich, jakoteż przy sprawozdaniach wyborów.

Z tych tedy powodów komisya wyborcza składa wysokiemu Sejmowi do uchwalenia wniosek do ustawy pod $^{1}/_{1}$ załączonej.

Lwów dnia 28. Grudnia 1866.

Przewodniczący
Smarzewski.

Sprawozdawca
Dr. M. Koczyński.

Ustawa

z dnia...

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księztwa Krakowskiego.

Zmieniająca §§. 11. i 13. Sejmowej ordynacyi wyborczej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księztwa Krakowskiego rozporządzam, co następnje:

Art. I.

Postanowienia §§. 11. i 13. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. Lutego 1861 r. tracą moc obowiązującą w obecnej swej osnowie, i mają brzmieć, jak następuje:

§. 11.

Posłowie miast wymienionych w §. 2. sejmowej ordynacyi wyborczej, wybierane będą wprost przez wyborców, którzy nie są wyłączeni od prawa wybierania w moc §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej, i należą podług ordynacyi wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866. do dwóch pierwszych kół wyborczych.

Do tych jako wyborcy mają być policzeni przynależni do gminy, nie objęci w dwóch pierwszych kołach wyborczych, którym podług ordynacyi wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866 (§. 1. liczba 2. lit. b do h) służy prawo wyboru bez względu na kwotę podatkową, jeśli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej.

Postanowienia te stosują się także do miast, które mają własne statuta gminne.

§. 13

Wyborcy gmin obierać będą przez prawyborców, którzy nie są wyłączeni od prawa wybierania w moc §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej, a podług ordynacy wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866. r.

a) w gminach mających trzy koła wyborcze należą do dwóch pierwszych kół wyborczych;

b) w gminach zaś, mających dwa koła wyborcze należą do pierwszego koła wyborczego, alboteż do tych najwyżej opodatkowanych z drugiego koła wyborczego, których roczne kwoty podatkowe połączone z kwotami podatkowemi wyborców pierwszego koła wyborczego, stanowią dwie trzecie części ogólnej sumy podatków bezpośrednich; przez wyborców w gminie opłacanych.

Do tych jako prawyborcy mają być policzeni przynależni do gminy nie objęci w powyższej liczbie, którzy podług ordynacyi wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866 r. (§. 1. liczba 2. lit b do h) mają prawo wyboru bez względu na kwotę podatkową i nie są wyłączeni od prawa wybierania w moc §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej.

Pełnoletni obywatele państwa austryackiego, zamieszkali na obszarach dworskich do gminy nie wcielonych, którzy nie należą do wyborców z klasy większych właścicieli lub do wyborców w miastach, są prawyborcami w tej gminie, z którą dotyczący obszar dworski stanowi jednę gminę katastralną, jeżeli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej, i w tym obszarze dworskim lub w tej gminie od roku opłacają przynajmniej taki podatek bezpośredni, jaki w tej gminie płacą prawyborcy najniżej opodatkowani.

Art. II.

Ustawa niniejsza staje się obowiązującą już przy pierwszych powszechnych wyborach do sejmu, po jej ogłoszeniu rozpisanych.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam mojemu ministrowi stanu.

Z drukarni Instytutu Stauropigiańskiego 1866.